

אמת ליעקב בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק יט - כב

(1)

יט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם וגוי¹.

הנה אע"פ שכל פרשת תולדות סובבת בעיקרה על תולדות חייו של יצחק, מכל מקום אם נעין נראה שביחס לשאר האבות קיצרה התורה בסיפור חי' יצחק, כי בעוד סיפור חייו של אברהם ממלא חלק גדול משלש פרשיות בתורה ומאERICA התורה בכל פרט מעבודת אברהם עם הבריות וסיפור כל הקורות אליו, וכן אצל יעקב מאERICA התורה בחלק השני של ספר בראשית סיפורו כל מה שאירע לו, ואילו בסיפור קורות חייו של יצחק, שחי יותר שנים מאשר אברהם ויוסף, עד אחר מירתו של יוסף, מקצרת התורה ומוסרת לנו רק פרטיהם מועטים.

גם אם נעין בלשון הרמב"ם [פ"א מעבודת כוכבים הל"ג] נראה שהאריך מאד בתיאור כל הפעולות שעשה אברהם, איך שהלך מעיר לעיר וממלכה לממלכה והיה קורא בשם ה' עד שנתקבצו אליו אלפיים ורבעות, וכן אצל יעקב האריך הרמב"ם בסיפור היומו ישב בשינה ומרבץ תורה "ויהי הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים אחרים ונעשה בעולם אומה שהיא יודעת את ה'", ע"ש, אבל אצל יצחק כמעט ולא כתוב הרמב"ם כלום, ז"ל: ישב יצחק מלמד ומזהיר יצחק הודיעו ליעקב ומינהו למד וכו', הרי שבဆואה לאברהם ויוסף היו פעולותיו של יצחק מצומצמות בהחלט, הדשעת שאר האבות נבעה מהם לעולם כלו וזכו להעמיד תלמידים רבים, ואילו יצחק - הגם שהיה לו ישיבה בשבי להעביר את המסורת לאברהם אבייו, אבל היה לו רק תלמיד אחד - יעקב, וכונראה מסיפוריו התורה ומלשון הרמב"ם לא זכה להעמיד תלמידים רבים כאברהם ויוסף. עניין זה טען ביאור.

ונראה שהשינוי במדת ההשפעה של האבות תלוי באופן שבו הם השפיעו על סביבותם. כל אחד מהאבות הייתה לו דרך מסוימת להפצת האמונה בה' בעולם, אברהם דגל במדת החסד, יצחק במדת הגבורה, ויוסף במדת האמת. ונראה:

רגילים אנחנו לחשב על אברהם אבינו כמי שפתח את ביתו לאורחים וחילק את לחמו עמם, ואז, כשהיה לו, הורה להם איך להזdot לה'. ואמנם אף שזה אמת, מכל מקום אין הדברים פשוטים. כל העבודה אברהם בעולם הייתה מיסודה על התפעלותו העצומה והכרתו העמוקה מהשפעת החסד הבולט פוסקת שבאה ברא הש"ת את עולמו. מעשי החסד שעשה אברהם עם הבריות סימלו את הרחום ומפעולות החסד שלו, הסביר להם אברהם שככל מעשי אינם אלא אופן בעבודת הש"ת, שכן שהוא יתברך הוא יסוד ומהות החסד כמו כן עבדותנו צריכה להיות באופן החסד - בבחינת מה הוא רחום אף אתה רחום, ולכן המדרגה הראשונה היא להזdot לה'. זה היה מHALCO של אברהם בקשרן הבריות לעובdotו יתברך. ובאמת אורח חיים המיסוד על אדני החסד והרחמןות הוא מאד קיום וنعمים, כל אחד לפי טבעו נ麝 לזה ורוצה להיות חלק מזה, ולכן הטרפו אליו עשרות אלפי אוהדים ומעריצים².

כמו כן יעקב ביסס את עבדותו לה' על לימוד התורה ובחיפוש מدت האמת לאמיתה, תtan אמת לע יעקב. ואף שלכאורה זה אינו קיום כדת ואורח חיים המיסוד על גמилות חסד, מכל מקום יש גם בזה כח משיכה אל הציבור, כי אפילו קטן שבקטנים יודע להבחן בין אמת לשקר ומתרעל ממדת האמת הצורפה עמה הוא נפגש, וכן גם יעקב אבינו הצליח לכנס סביבו עם רב שלם ממנו אף לעבד את ה'.

אבל שונה מזה הייתה מדתו של יצחק אבינו. דרכו בעבודות ה' הייתה מיסודה על מדת הדין והמשפט, כלומר מטרת האדם עלי אדמות היא לחיות כל שלבי חייו בטווך הגבולות המדוייקים של רצון ה' בלי לסתות מזה כלל, ואין שם מקום לפשרות בזה. התנהגות מעין זה מתפרסת מ

ומתחבבת רק אצל אלו המוכנים למשמעות חמורה וקפדיות ולהקרבה עצמית, שאמנם זכה יצחק אליה עד שבשעת העקודה מסר את نفسه ברצון ובשמה כדי לקיים את רצון ה'. אין זה מפתיע, איפוא, שדרכו של יצחק לא הייתה קוסמת מושכת ורק מעתים הטרפו אליה. רק תלמיד מובהק אחד היה לו, יעקב איש תם יושב האלים, והוא זה שהמשיך את מסורת אברהם בדרכו הוא.

אמנם כל זה אינו אלא בתקופת האבות עצם [ועיין להלן [כ"ז כ"ח] שביארתי שבודאי השפיע יצחק גם על בני דורו], אבל בשביל עתידו של עם ישראל וביסוסו כעם הנבחר, לא הייתה השפעתו של יצחק פחותה יותר מהשפעתם של אברהם ויעקב. כל אחד מהאבות השrisk והניצח את מבדתו בטבעו של עם ישראל, ואכן, אףלו מدتנו של יצחק, הקרבה עצמית ומוסירות נפש על קידוש השם, נשתרשה בטבע היהודי, ומazard עד עתה מדיה זו היא שנתנה את הכח והאומץ לכל ישראל למסור את נפשם על קידוש שמו המיחד, וזה ק' היטב בכל זה.

בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק כט

2

(כט) **וְיַצֵּד יַעֲקֹב נָזִיד נְבָא עַלְוָן מִן-הַשְׂקָה וְהִוא עַיִּף:****רש"י בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק כט**

3

(כט) **וְיַצֵּד - לשון בישול, כתרגומו:****שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק יא**

4

א) **עַפְתָּה יְדַעַתִּי קַיְגַּזְוֵל יַקְעֵק מַקְלֵ-פָאֵלְהִים קַי בְּדָבָר אֲשֶׁר זֶה עַלְיָהֶם:****רש"י שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק יא - יב**

5

כי בדבר אשר זה עלייהם - כתרגומו במילים דמו לאבדם והם נאבדו במילים:
אשר זהו - אשר הרשיעו. ורובותינו דרשוו לשון (בראשית כה כט) יצד יעקב נזיד^א, בקדמה אשר
בשלו בה, נתבשלו:

שמות פרשת משפטים פרק כא פסוק יד

6

(יד) **וְכִי-זֶה אֲשֶׁר עַל-רְעָחוֹ לְפָרָגוֹ גַּעֲרָמָה מִעַם מִזְבֵּחַ תִּקְרַפְתָּ לְמֹאתָ:** ס**ר' צדוק הכהן מלובلين - צדקת הצדיק אות רנ**

7

הניצוח אדם לאדם הוא גם כן כפי גודל החשך של אדם בניצוח אם מתגבר מאד אז הוא גובר אם הם אר שווים במדת המשפט. ولكن נאמר (שמות כ"א י"ד) וכי יצד איש על רעהו להרגו וגוי ולא נאמר כן בשום עבירה דזקא שיזיד דהרי על כרחך עבירות אין נקרא אלא במזיד. רק פירוש יצד מן יצד יעקב (בראשית כ"ה כ"ט) פירוש תוקף הרתייה והחימום לאותו דבר זהה צריך להריגת אדם שמתגבר נגדו כל כך עד ליטול נפשו צריך שהייה חשקו חמור בויתר. וכן בדבר אשר זהו (שמות י"ח י"א) אמרו ז"ל (סוטה י"א) בקדירה שבישלו וכו' שהיה גם כן בהריגת נפשות ותוקף חשקם להשליך נפשות ליאור שב על ראשם כי הצמייחו חشك זהה גם כן למעלה רק שהיה עליהם:

כל' יקר בראשית פרשת תולדות פרק כז פסוק מא - ויצא פרק כה פסוק י

8

(מא) יקרבו ימי אבל אבי. תלה הדבר בימי אבל לפי שאבל אסור לעסוק בתורה כי פקדוי ה' שרים ממשמי לב, ויצחק אמר והיה כאשר תריד דהירינו בזמן שלא יעסוק בתורה ופרקת עולו, ואם כן באבלו ודאי לא יעסק בתורה ולא יהיה לו דבר המגן עליו ואז אהרגה את אחיו. ומטעם זה אמרו חז"ל (ברכות מד ב) שהאבל צריך לשמור לפי شيء בו התורה המגינה עליו שנאמר (משל י כב) בהתהלך תנחה אותה בשכבר תשמור עליה.